

Slutrapport for kampagnen Brug og mærkning af fødevarekontaktmaterialer (FKM)

INDLEDNING

Fødevarekontaktmaterialer skal anvendes korrekt

Forkert brug af fødevarekontaktmaterialer (FKM) i fødevarevirksomheder kan føre til øget afsmitning af uønskede kemiske stoffer til mad og drikke. Det kan f.eks. være, hvis der anvendes et materiale, der ikke er bestemt til kontakt med fødevarer, eller hvis et fødevarekontaktmateriale anvendes forkert.

Producenten af FKM har kun vurderet og testet materialerne til de anvendelser, som de er bestemt til. Det vil sige, at vi ikke kender til risikoen ved andre anvendelser af materialet. Men vi ved, at bl.a. høj temperatur og kontakt til fed mad kan øge afsmitningen af uønsket kemi fra plast.

Eksempler på uønsket afsmitning

Ftalaterne er et eksempel på uønskede kemiske stoffer, der kan afsmitte, hvis et materiale – f.eks. plast af typen blødgjort PVC – anvendes til kontakt med fødevarer, som det ikke er bestemt til. Ftalater er stoffer, der kan være hormonforstyrrende. Generelt kan forkert anvendelse af FKM bidrage til vores samlede udsættelse for uønskede kemiske stoffer.

Leverandøren af FKM skal videregive oplysninger om anvendelsesanvisninger til virksomheder med fødevareproduktion som en del af mærkningen af FKM. Mangelfulde eller forkerte oplysninger kan føre til forkert anvendelse og dermed øget afsmitning af uønskede kemiske stoffer til mad og drikke.

Kampagnens formål

Formålet med kampagnen var:

- at kontrollere regelefterlevelsen, hvad angår brugen af FKM i fødevarevirksomheder med produktion.
- at vejlede om korrekt anvendelse af FKM i fødevarevirksomheder med produktion, herunder korrekt anvendelse ved genbrug af emballager.
- at kontrollere og vejlede om mærkning hos FKM-leverandørerne, således at den nødvendige information videregives til fødevarevirksomheden.
- at kontrollere, at der er overensstemmelse mellem anvendelsesanvisninger i overensstemmelseserklæringen eller anden dokumentation og mærkningen af produktet hos FKM-leverandørerne.

KONKLUSION

Regelefterlevelse på 96 % i kontrollerede fødevarevirksomheder

Der blev givet 26 sanktioner i de 607 kontrollerede fødevarevirksomheder med produktion. Der blev konstateret bagatelagtige overtrædelser i 44 fødevarevirksomheder med produktion.

Regelefterlevelse på 86 % hos kontrollerede FKM-leverandørerne

Der blev givet 13 sanktioner i de 91 kontrollerede FKM-leverandører. Det er væsentligt flere end i tilsvarende kampagne fra 2020. Langt de fleste sanktioner blev givet, fordi virksomheden ikke havde procedurer som sikrer, at deres kunder modtager eller har adgang til anvendelsesanvisninger for FKM.

Flere bagatelagtige overtrædelser i 2024 end i 2020

For både fødevarevirksomheder med produktion og FKM-leverandører blev der konstateret flere bagatelagtige overtrædelser i kampagnen i 2024 sammenlignet med kampagnen i 2020.

Manglende anvendelsesanvisninger i fødevarevirksomheder med produktion

De fleste sanktioner og bagatelagtige overtrædelser i de kontrollerede fødevarevirksomheder med produktion blev givet, fordi virksomheden ikke kunne fremvise anvendelsesanvisninger ved kontrollen. Dette hænger godt sammen med, at der hos FKM-leverandører er givet flest sanktioner på manglende fremsendelse af anvendelsesanvisninger til kunder.

RESULTATER

Virksomheder kontrolleret i kampagnen

Kampagnen omfattede kontrol af 698 virksomheder.

I første del af kampagnen blev der gennemført kontrol i 607 fødevarevirksomheder med produktion: herunder serveringsvirksomheder (503 kontroller) samt specialforretninger; bagere, slagtere, delikatesser og fiskeforretninger (89 kontroller).

I anden del af kampagnen blev der gennemført 91 kontroller hos FKM-leverandører. FKM-leverandører dækker over FKM-virksomheder, der importerer, producerer eller engrosforhandler FKM.

De 607 fødevarevirksomheder med produktion blev udvalgt af tilsynsførende i Fødevarestyrelsen. De 91 kontroller hos FKM-leverandører blev efterfølgende udpeget baseret på resultater og dokumentation fra kontrollerne i de 607 fødevarevirksomheder.

Regelefterlevelse i kontrollerede fødevarevirksomheder med produktion

I fødevarevirksomheder med produktion blev der sanktioneret med indskærpelser i 26 af virksomhederne, svarende til en regelefterlevelse på 95,7 % (se Tabel 1).

To virksomheder fik mere end én indskærpelse på samme kontrol grundet overtrædelser på to forskellige lovgivningsområder.

Tabel 1: Regelefterlevelse i fødevarevirksomheder med produktion – samlet kontrolresultat pr. kontrol

Antal virksomheder	Ingen anmærkninger	Indskærpelse	Pct. ingen anmærkninger	Pct. indskærpelser
607	581	26	95,7	4,3

Fordeling af sanktioner på i fødevarevirksomheder med produktion

Der blev givet 20 sanktioner for forkert anvendelse af fødevaremateriale eller manglende brugsanvisning. Der blev givet tre indskærpelser for anvendelse af affaldsposer, der ikke var FKM, til indpakning af fødevarer.

Derudover blev der givet fire indskærpelser for manglende indmeldelse af ejerskifte og to for manglende registrering til samhandel.

Tabel 2: Antal indskærpelser fordelt på kontrollerede lovgivningsområder i fødevarevirksomheder

Kontrolleret lovgivningsområde	Antal indskærpelser
Anvendelse af ikke-FKM til opbevaring af fødevarer	3
Registrering af virksomhedens aktiviteter eller ejerforhold	4
Anvendelse af FKM	20
Vedligeholdelse (hygiejne)	1

Forskellige overtrædelser førte til sanktioner ved kontrol af det anvendte FKM i fødevarevirksomheder med produktion

- Ni ud af de 20 indskærpelser blev givet, fordi virksomheden ikke kunne fremvise anvendelsesanvisninger.
- Fem indskærpelser blev givet, fordi virksomheden ikke anvendte FKM som beskrevet i anvendelsesanvisningerne.
- Fire indskærpelser blev givet, fordi virksomheden genbrugte emballage uden dokumentation for genanvendelsesbetingelser.

Regelefterlevelse hos kontrollerede FKM-leverandører i kampagnen

Hos FKM-leverandører blev der sanktioneret med indskærper i 12 af virksomhederne, svarende til en regelefterlevelse på 13,2 % (se Tabel 3). I en enkelt virksomhed blev der sanktioneret med en bøde.

Ingen af FKM-leverandørerne fik mere end én sanktion på en kontrol.

Tabel 3: Regelefterlevelse hos FKM-leverandører – samlet kontrolresultat pr. kontrol

Antal virksomheder	Ingen anmærkninger	Indskærpelse	Bøder	Pct. ingen anmærkninger	Pct. indskærper	Pct. bøder
91	78	12	1	85,7	13,2	1,1

Fordeling af sanktioner hos FKM-leverandører

Hos FKM-leverandørerne var der primært fokus på kontrol af dokumentation for FKM. (se Tabel 4).

Én indskærpelse blev givet for manglende adresseændring.

Tabel 4: Antal indskærper fordelt på kontrollerede lovgivningsområder hos FKM-leverandører

Kontrolleret lovgivningsområde	Antal indskærper
Fejl i virksomhedens registrering	1
Dokumentation for FKM	11

Forskellige overtrædelser førte til sanktioner ved hos FKM-leverandører

- Ni ud af de 11 indskærper skyldes manglende videregivelse af anvendelsesanvisninger til virksomhedens kunder.
- To indskærper blev givet på grund af manglende eller utilstrækkelig dokumentation fra virksomhedens leverandør.

Der blev givet en bøde som en eskalerende sanktion, hvor der tidligere havde været givet en indskærpelse til samme virksomhed for lignende overtrædelse.

Bagatelagte overtrædelser i fødevarevirksomheder med produktion

En bagatelagtig overtrædelse er ikke en sanktion, men en overtrædelse af gældende lovgivning, som i det konkrete tilfælde vurderes mindre alvorlig. Bagatelagte overtrædelser får derfor ikke indflydelse på det samlede kontrolresultat.

Der blev konstateret bagatelagte overtrædelser i 44 fødevarevirksomheder med produktion (se Tabel 5). I 39 virksomheder blev der konstateret bagatelagte overtrædelser af anvendelse af FKM. I en enkelt virksomhed blev der konstateret to bagatelagte overtrædelser.

Tabel 5: Fordeling af bagatelagte overtrædelser

Kontrolleret lovgivningsområde	Fordeling bagatelagte overtrædelser
Forkert anvendelse af FKM	3

Registrering af virksomhedens aktiviteter eller ejerforhold	2
Forkert brug af FKM eller manglende brugsanvisning	39

Forskellige årsager til bagatelagtige overtrædelser i fødevarer virksomheder med produktion

- 16 af de bagatelagtige overtrædelser blev konstateret, fordi virksomheden ikke kunne fremvise anvendelsesanvisninger.
- Seks af de bagatelagtige overtrædelser blev konstateret, fordi virksomheden ikke anvendte FKM som beskrevet i anvendelsesanvisninger.
- 10 af de bagatelagtige overtrædelser blev konstateret, fordi virksomheden genbrugte emballage uden dokumentation.
- 6 af de bagatelagtige blev konstateret, fordi der ikke kunne fremvises sporbarhed

Bagatelagtige overtrædelser hos FKM-leverandører

Der blev konstateret bagatelagtige overtrædelser hos 14 FKM-leverandører.

I to virksomheder blev der konstateret to bagatelagtige overtrædelser.

Forskellige årsager til bagatelagtige overtrædelser hos FKM-leverandører

- Fem af de bagatelagtige overtrædelser om FKM blev konstateret fordi der var fejl i de anvendelsesanvisninger virksomheden sendte til sine kunder
- To af de bagatelagtige overtrædelser blev konstateret, fordi virksomheden ikke medsendte anvendelsesanvisninger.

Sammenligning af data fra hhv. kampagnen i 2020 og kampagnen i 2024

Sammenlignes med den tilsvarende kampagne, som blev gennemført i 2020, er der konstateret en større andel af bagatelagtige overtrædelser i både gruppen af fødevarer virksomheder med produktion og hos FKM-leverandører (se Tabel 6 og 7). Der er givet færre indskærpelser ved kontrol med fødevarer virksomheder med produktion i kampagnen i 2024, hvorimod det modsatte er gældende for FKM-leverandører.

Tabel 6: Fødevarer virksomheder med produktion – overtrædelser i 2020 og 2024

År	Antal virksomheder	Bagatelagtige overtrædelser		Indskærpelser		Pct. overtrædelser i alt
		Antal	Pct.	Antal	Pct.	
2020	409	18	4,4	28	6,8	11,2
2024	607	44	7,2	26	4,3	11,5

Tabel 7: FKM-leverandører – overtrædelser i 2020 og 2024

År	Antal virksomheder	Bagatelagtige overtrædelser		Indskærpelser/bøder		Pct. overtrædelser i alt
		Antal	Pct.	Antal	Pct.	
2020	74	8	10,8	7	9,5	20,3
2024	91	14	15,4	12/1	13,2/1,1	18,7

METODE

Kampagnens ramme

Kontrolperioden var fra 1. marts 2024 til 31. august 2024. I første del af kampagnen blev der gennemført kontrol i 607 fødevarer virksomheder med produktion: herunder serveringsvirksomheder (503 kontroller) samt specialforretninger; bagere, slagtere, delikatesser og fiskeforretninger (89 kontroller).

Kontrollerne var som udgangspunkt uanmeldte. Forud for kampagnen blev relevante brancher orienteret om kampagnen.

Kampagnen var bygget op i to led. I første led blev anvendelsen af FKM i fødevarer virksomheder kontrolleret. I næste led blev der udført kontrol hos leverandørerne af FKM. Sidstnævnte var afhængig af den sporbarhedsdokumentation, der blev indhentet hos virksomheder med fødevarerproduktion. I perioden fra 1. marts til midt juni blev hovedparten af kontrollerne i fødevarer virksomhederne udført. På kontrollen blev der medtaget dokumentation med mindst ét stykke kontrolleret FKM.

Dokumentationen bestod af foto af produkt og emballagen, anvendelsesanvisninger eller overensstemmelseserklæring samt sporbarhedsdokumentation.

Efter kontrollen blev disse informationer sendt til tovholdere, som herudfra udpegede de virksomheder, hvor det blev oplyst, at det udtagne FKM var købt.

Den indsendte dokumentation blev gennemgået, og relevant materiale blev sendt til den tilsynsførende for den udpegede FKM-leverandør. Der blev så vidt muligt udpeget fem stykker FKM til krydskontrol. Hvis ikke dette var muligt, blev den tilsynsførende bedt om selv at udpege FKM på kontrollen, så det samlede antal kontrollerede FKM var på fem.

Kampagnen hos FKM-leverandører blev udført fra slut juni til 31. august, hvor kontrolperioden sluttede.

Regelgrundlaget

I fødevarevirksomheder blev det kontrolleret, at virksomheden efterlever § 7 stk. 2, i bekendtgørelse om fødevarekontaktmaterialer¹. Ifølge denne bestemmelse skal virksomheden sikre, at den kun anvender egnede fødevarekontaktmaterialer og kun til de formål, de er tiltænkt. Dette indebærer, at en fødevarevirksomhed som udgangspunkt ikke kan begynde at anvende et FKM, før den har fået kendskab til producentens anvendelsesanvisning (brugsanvisning).

Der er ikke altid behov for en anvendelsesanvisning for et FKM, der er mærket med "glas og gaffel" eller ingen mærkning har, når der ikke er tvivl om den tilsigtede anvendelse af materialet eller genstanden.

Ligeledes er der ikke behov for en anvendelsesanvisning ved genbrug af emballage, når fødevaren, som emballagen skal genbruges til, ikke adskiller sig væsentligt fra det oprindelige indhold.

Leverandøren af FKM til fødevarevirksomheden skal modtage en overensstemmelseserklæring eller anden dokumentation fra sin leverandør (f.eks. producenten), hvoraf anvendelsesbetingelser fremgår.

Ved leverancen til fødevarevirksomheden skal leverandøren lade FKM ledsage af de samme anvendelsesbetingelser, hvis dette er nødvendigt for en sikker og korrekt anvendelse.

Fokus i kampagnen

Fødevarestyrelsen kontrollerede, at anvendelsesanvisningerne var til stede i fødevarevirksomheden, når dette var nødvendigt, og at virksomheden fulgte anvisningerne korrekt.

Hos FKM-leverandørerne kontrollerede Fødevarestyrelsen, at FKM-leverandøren havde modtaget overensstemmelseserklæringer fra egen leverandør. Det blev kontrolleret, at oplysninger på disse stemte overens med de overensstemmelseserklæringer eller anvendelsesanvisninger der blev givet videre til virksomhedens kunder. Endvidere blev virksomhedens procedurer for fremsendelse af relevant dokumentation kontrolleret.

¹ Bekendtgørelse nr. 681 af 25. maj 2020 om fødevarekontaktmaterialer